

РЕЦЕНЗІЇ REVIEWS

DOI: 10.31376/2410-0897-2021-1-258-259

Мілютіна Ольга Костянтинівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов та методики викладання
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
e-mail: mylutina@ukr.net

Рецензія на видання: Лавриченко Н. М. Пізнавати і розвивати обдарованість: монографія. Київ: Фенікс, 2021. 352 с.

Обдарованість – це системна якість психіки, що розвивається протягом усього життя і визначає можливість досягнення людиною високого рівня розвитку як загальних, так і спеціальних здібностей; складне психічне утворення, в якому нерозривно переплетені пізнавальні, емоційні, вольові, мотиваційні, психофізіологічні та інші сфери психіки. Її ознаки можуть мати постійний або тимчасовий характер і виявляться явно або приховано (у потенційній формі).

Тему обдарованості розробляли педагоги та психологи різних часів, і вона залишається стратегічно важливою для кожної сім'ї, громади, нації, людства загалом. Навчитись пізнавати, розуміти й розвивати таланти дітей та юнацтва – завдання надзвичайної суспільної значущості й актуальності.

У монографії відомої української науковиці Н. М. Лавриченко «Пізнавати і розвивати обдарованість» проаналізовано теоретичні й прикладні проблеми психолого-педагогічного сприяння розвитку обдарованих дітей та молоді. Узагальнено знання в галузі обдарованості, накопичені вченими різних поколінь і різного фаху. Розкрито природу й сутність обдарованості як об'єкта дослідження в сукупності головних передумов, проявів, характеристик, а також визначальних обставин, чинників і каталізаторів розвитку.

У контексті ціложиттєвої перспективи розвитку обдарованих індивідів особлива увага приділена дошкільному та шкільному етапам, коли закладається базис для реалізації здібностей і талантів. Розглянуто роль сім'ї, освітніх інституцій, соціального й культурного середовища в розвитку обдарованої молоді.

Для реалізації дослідницького проекту було залучено наукові праці українською, російською, англійською, французькою, німецькою мовами загальною кількістю 336 першоджерел. Матеріали дослідження викладено в трьох розділах монографії.

У першому розділі «Моделювання обдарованості як об'єкта наукових досліджень» розкрито сутність і структуру визнаних науковою спільнотою моделей обдарованості за авторством Р. Стернберга, Дж. Рензуллі, А. Таннебаума, Г. Гарднера, Ф. Гане, К. Домбровського та Мюнхенської моделі обдарованості. Зазначені моделі розглянуто під кутом зору їхнього теоретичного та практично-прикладного значення. Особливу увагу приділено концептуальним ідеям щодо психолого-педагогічного супроводу обдарованої молоді в системі формальної освіти, зокрема, можливостям оптимізації педагогічного процесу із застосуванням адаптивних, збагачувальних, діяльнісних, продуктивних, креативних, мотиваційних практик і підходів.

У другому розділі «Психолого-педагогічні проблеми розвитку обдарованої особистості» процес розвитку обдарованої особистості досліджено з урахуванням об'єктивних і суб'єктивних передумов, а також чинників його перебігу. Розкрито особливості виявлення й розвитку інтелектуальних, творчих здібностей обдарованих індивідів. Висвітлено феноменальні природні задатки дітей-вундеркіндів, специфічні потреби обдарованих дітей із подвійною неординарністю; проаналізовано роль гендерного фактору та інтраперсонального ресурсу в розвитку здібностей і талантів. Наскрізним тематичним блоком цього розділу є розгляд проблем, пов'язаних з освітою, вихованням і соціалізацією обдарованої молоді.

У третьому розділі «Розвиток галузевих видів обдарованості» проаналізовано

особливості прояву й розвитку спеціальних здібностей і талантів, які відповідають тій чи іншій галузі знань. Роль спадковості, особистісного фактору, культурного й соціального оточення, освіти, виховання, а також шансу як щасливого випадку зустрічі обдарованої особистості з предметом своєї діяльності показано на прикладах таких галузевих видів обдарованості, як лінгвістична, математична, науково-дослідницька, музична, художня, спортивна, соціальна.

Завершена й оприлюднена монографія є результатом тривалої науково-педагогічної роботи. Це, передусім, книга про науку обдарованості, але не тільки. Вона й про людські стосунки, цінності й звершення, про велику силу творчості й мотивації в реалізації здібностей і талантів, про важливість ролі вчителів і вихователів у процесі виховання обдарованої дитини. В основу дослідження покладено розвивальний підхід, який характеризується вивченням і обґрунтуванням способів та засобів оптимального сприяння розвитку природних задатків і здібностей обдарованих дітей та молоді.

Матеріали монографії можуть бути використані в процесі розроблення спеціальних програм для обдарованих дітей, написання методичних посібників, складання планів індивідуальної роботи з обдарованими школярами та студентами, організації курсів підвищення кваліфікації для вчителів, підготовки педагогічних лекторіїв для батьків.

Назагал монографія адресована широкій аудиторії: учителям, психологам, фахівцям із соціальної роботи, студентам, обдарованим дітям і їхнім батькам, працівникам спеціалізованих і позашкільних навчальних закладів, усім зацікавленим особам, які працюють із дітьми та молоддю.

Olha Miliutina

*Candidate Of Pedagogical Sciences, Associate Professor Of Foreign Languages And Methods Of Teaching Department Of
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University*

Publication review: Lavrychenko N. Acknowledging and Developing Giftedness: a monograph. Kyiv: Phoenix, 2021. 352 p.

Giftedness is a systemic psyche quality that is developing throughout life and determines a person's ability to achieve a high level of development of both general and special abilities. It is a complex mental formation, which combines cognitive, emotional, volitional, motivational, psychophysiological and other areas of psyche. Its features can be permanent or temporary and manifest themselves explicitly or implicitly.

The monograph of the famous Ukrainian scientist N. Lavrychenko «Acknowledging and Developing Giftedness» analyzes the theoretical and applied problems of psychological and pedagogical assistance to the development of gifted children and youth. The knowledge in the field of giftedness accumulated by scientists of different generations in different specialties is generalized. The nature and essence of giftedness as an object of research in the set of main preconditions, manifestations, characteristics, as well as determining circumstances, factors and catalysts of development is revealed.

For realization of the research project 336 scientific works of Ukrainian, Russian, English, French, German scientists were used. The research materials are presented in three chapters of the monograph.

The first chapter «Modeling Giftedness as an Object of Scientific Research» deals with the essence and structure of the recognized by the scientific community giftedness models by R. Sternberg, J. Renzulli, A. Tannebaum, G. Gardner, F. Gane, K. Dombrovsky and also the Munich model of giftedness.

In the second chapter «Psychological and Pedagogical Problems of a Gifted Personality Developing» the process of developing a gifted personality is studied taking into account both objective and subjective preconditions, as well as the factors of its passing.

In the third section «Developing Sectoral Types of Giftedness» the author analyzes features of manifesting and developing special abilities and talents that correspond to a particular field of knowledge.

The monograph is addressed to a wide audience of readers: teachers, psychologists, social workers, students, gifted children and their parents, employees of specialized and out-of-school educational institutions, everybody who works with children and youth.